

RITUALUL NUPTIAL LA TÂRLIȘUA

Marius Dan DRĂGOI

La Târlișua a văzut lumina zilei marele nostru romancier Liviu Rebreanu la 27 noiembrie 1885. Aici doar a prins „a gânșăvi primele silabe, dar numai atât”, după cum mărturisea însuși scriitorul¹, deoarece la scurt timp familia Rebreanu s-a mutat la Maieru. În această așezare și în celelalte sate din vecinătate a putut să vadă Liviu bogăția și splendoarea datinilor și cutumelor zonei grănicerești nășăudene, elemente pe care le va dezvolta magistral în capodopera sa, romanul *Ion*.

Din nefericire, Rebreanu a închis ochii fără să mai ajungă vreodată în satul său natal. „Dorința de a-l cunoaște e însă prea mare ca să nu mă hotărască într-o bună zi să mă duc drept acolo”², declara în 1928. Dacă ar fi ajuns la Târlișua, cu siguranță că romancierul ar fi fost captivat de frumusețea locului și bogăția obiceiurilor păstrate de acești vrednici locuitori de la poalele Țibleșului. Ar fi avut ce să preia și de aici în paginile scrierilor sale.

Acum, însă, și la Târlișua, ca în mai toate satele românești, tradiția s-a subțiat tot mai mult. Datinile și străvechile predanii nu mai sunt decât umbra celor care au existat odinioară. Bătrânii încearcă din răspuțeri să le păstreze, dându-le cuvenitul respect, însă tinerii îmbătați de „nou” le tratează cu dispreț și indiferență.

Nici nunta nu mai este astăzi cum a fost oarecând. Mirii nu mai îmbracă portul tradițional, iar ritualul este extrem de redus și îmbibat de cele mai dezgustătoare kitsch-uri. Schimbarea a intervenit brusc și foarte rapid începând cu anii 1993, 1994. Dacă îi întrebi pe săteni care este pricina, ridică buimăciți din umeri și fiecare își dă cu părerea: „Amu nu-i ca mai demult, nu se mai știe ce-i fain!”; „Îs vremurile alea de apoi”; „Televizoru i-o înnebunit pe oameni și amu fac tăte prostiile care le văd la televizor”; „Vreau să facă ca la oraș ca să se modernizeze”; „Nu mai dau nimic pe astea că zic că-s de pe timpurile lui Pazvan” etc.

Singurele sate de la poalele Țibleșului în care mirii mai îmbracă costumul popular sunt Perișor (Curtuiuş) și Alunișu (Găureni), iar la

¹ Liviu Rebreanu, *Jurnal II*, București, 1984, p. 255.

² Idem, *Jurnal I*, 1984, p. 398.

Spermezeu³, Hălmășau și Agrieș, din când în când, se mai organizează câte o nuntă tradițională, cu steag, însă ceremonialul este foarte redus comparativ cu ceea ce a existat în trecut.

În aceste câteva pagini vom încerca să redăm ritualul nunții de la Târlișua așa cum ne-a parvenit din relatările inimoșilor performeri⁴ cu firescul, încântarea și entuziasmul la care se făceau părtași ori de câte ori aveau privilegiul și bucuria să participe la acest mare eveniment din viața satului românesc.

Până pe la mijlocul secolului al XX-lea, în satele din zona Țibleșului nunțile se făceau pe durata Cășlegilor, după ce în perioada dinainte tinerii aveau posibilitatea să se cunoască mai bine în șezători sau la hora satului. Când se hotărau pentru căsătorie se organiza pețitul, iar viitorul mire, însoțit de tatăl său, sau de vreo rudenie, mergea la părinții fetei să o ceară în căsătorie. Dacă se ajungea la înțelegere se fixa data nunții și zestrea pe care urma să o primească mireasa. La căsătoria copiilor de gazde, fruntași ai satului, se obișnuia a se încheia un contract scris numit „țidulă”, în care se nota exact pământul și animalele pe care urma să le primească atât mirele, cât și mireasa. Părinții mirilor semnau acest document în prezența preotului și a birăului .

Înainte de nuntă, miretei (viitorii miri) aveau obligația să meargă la preot să-i facă cunoscută unirea lor și data în care s-a hotărât să fie nunta. Preotul făcea apoi la biserică în trei duminici, după Liturghie, „strigările” prin care aducea la cunoștința sătenilor perechile care urmau să se căsătorească, aceasta și pentru ca obștea să intervină dacă eventual exista vreun impediment în vederea oficierei cununiei.

Cu o săptămână înaintea nunții începeau pregătirile propriu-zise. Părinții mirelui și ai miresei mergeau la rudenii și la prieteni ca să-i invite la nuntă. De menționat că spre deosebire de satele învecinate unde druștele și stegarii făceau invitațiile, folosind o orație special alcătuită pentru acest moment, la Târlișua nu s-a păstrat acest obicei. Adăugăm, totuși, în anexe, orația „Chematul la nuntă” care provine de la Elisabeta Rus (70 ani), venită noră în Târlișua, din satul apropiat Borleasa, unde druștele spuneau aceste

³ A se vedea: Marius Dan Drăgoi, *Ritualul nunții în satul Spermezeu*, în „Studii și cercetări etnoculturale”, VIII (2003), Bistrița, p. 145-193.

⁴ Informatori: Cocean Aurora, 82 ani; Bolbos Pompei, 81 ani; Bolbos Sinefta, 77 ani; Bolbos Raveca, 73 ani; Vălean Marcian, 72 ani; Rus Sinefta, 72 ani; Curtușan Ana, 71 ani; Rus Simeon, 71 ani; Rus Elisabeta, 70 ani; Rus Ioana, 64 ani; Cocean Virginia, 64 ani; Găurean Victoria, 61 ani; Cocean Ana, 61 ani; Man Eugenia, 58 ani; Sigartău Viorica, 53 ani; Bolbos Ioan, 49 ani; Bolbos Floarea, 30 ani; Man Raveca, 27 ani.

frumoase versuri. La Târlîșua numărul druștelor și stegarilor era mult mai numeros decât în celelalte sate din zonă. Mireasa își alegea de la 6 până la 12 druște, iar mirele tot atâția stegari. Datorită numărului mare, și colacii pe care îi purtau chemătorii în ziua nunții erau mult mai mici. „Am văzut că la Spermezeu, la Borleasa și în alte sate de pe vale, colacii erau mari, cât jumătate masa. Erau numa două sau patru druște și p'atâția stegari. Aici la noi dacă erau mai multe druște și stegari, colacii erau mai mici, de două-trei palme de lați, pe care druștele și stegarii îi purtau la brâu. Nici druștele nu purtau cununi ca la Spermezeu. Erau numa așa mândru îmbrăcate cu năframă pe cap, cu zadii, poale, la grumaz cu multe mărgele și taleri. Ele făceau cununa de barbânoc la mireasă și cununa de pe steag la mire” (Raveca Bolbos, 73 ani).

Tot în săptămâna dinaintea nunții, miretei mergeau de obicei în șezătoarea în care s-au cunoscut, unde-și luau rămas bun de la fetele și feciorii de vârsta lor, cu care au petrecut serile lungi de cântec, joc și voie bună.

La casa mirelui se găteau mâncărurile pentru ospăț și se coceau turtele pentru pomul de nuntă. La mireasă și la nănași se pregăteau și acolo bucatele pentru masa pe care trebuiau să o ofere oaspeților și celor din alaiul nunții. Turtele pentru pom se făceau din făina dăruiată atât de mire, cât și de mireasă („ca să aivă amândoi aceeași parte în cealaltă lume”), câte 12 rânduri, în câte patru perechi de același fel, și aveau diferite modele: soare, lună, stele, păsări, pești, cai. Cu acestea se împodobeau un pom tăiat din grădină care se așeza la ospăț, pe masa mirilor, împlântat într-un prinos de grâu, iar la bază se rezema o mică scăriță confecționată din aluatul de pâine, ce simboliza scara Raiului.

Pomul era oferit de către miri nașilor, iar turtele de pe el erau împărțite în noaptea ospățului la toți nuntașii, după ce era „închinat” de către unul dintre stegari, printr-o orație specifică momentului (a se vedea textul în anexe). După orație, „închinătorul” îl scurta, iar o parte dintre turtele căzute îi reveneau tânărului care a spus „descântecul”. În pom se mai așeza o năframă pentru nănașă, iar sub el, tot pentru nănași, o farfurie și o furculiță.

În ajunul nunții, stegarii și feciorii satului mergeau la casa mirelui unde confecționau steagul dintr-o năframă roșie atașată pe „cujeica” sau „crucea” steagului. Coadă steagului mai era numită și „cruce” deoarece pe partea de la vârf și pe cea de la mijloc erau două mici lemne prinse în formă de cruce, pe care se legau mai mulți zurgălăi, apoi se împodobeau cu crenguțe de brad. Pe năframă se

prindeau în cruciș mai multe brâie, iar pe coada laterală se prindea cununa din frunze de barbânoc și spice de grâu. Cununa miresei se ornamenta la casa miresei, de către druște și fete, tot cu frunze de barbânoc, legate cu fire roșii și albe. După ce se împletea cununa miresei se făcea cununa steagului, pe care tinerele o și duceau în acea seară la casa mirelui pentru a fi așezată pe steag, apoi se organiza acolo o mică petrecere cu mâncare, băutură și joc.

Nunțile la Târlișua se făceau în zilele de joi sau de duminică, niciodată sâmbăta, fiindcă se credea că această zi „este amărăsân a rău”, pricină de mare necaz și supărare. În dimineața zilei în care era nunta, atât mirele, cât și mireasa se spălau pe față „cu apă neîncepută”, apă scoasă din fântână la prima găleată, în revărsatul zorilor, apoi se îmbrăcau în hainele cele noi și curate. Mirele își punea cămașa cu guler „ales cu mărgel”, făcută de mireasă, pantalonii, cureaua, pieptarul cu ciucuri sau cunună, clopul cu bertiță sau căciula de miel, dacă era iarnă. Mirii care aveau pană de păun și-o puneau în pălărie, însă acest obiect a făcut parte din costumul tradițional mai nou, începând cu anii '60 ai secolului XX. Mireasa se încingea cu zadiile și poalele cele mai frumoase, își lua cămașa cu mărgel, de obicei cu mâneci „peste cot”, pieptarul brodat cu cunună, iar la brâu își lega cu ață roșie colăcelul, în partea dreaptă, pe care, în noaptea nunții, la ospăț, îl dădea pe sub masă unui copilaș, nu înainte de a-l trage puțin de urechi, „ca să aivă parte când va crește mare de o nevastă bună”. La gât își atașa talerii și mărgelile, iar coada și-o împletea în lat. Pe dosul capului își punea cununa de barbânoc dimpreună cu bertița și bumbuștele. Sub forma acestei cununi, mai târziu, în noaptea ospățului, nănașa trebuia să-i așeze părul în cosițe și să-i pună năframa pe cap, moment în care intra definitiv „în rândul nevestelor”. Până la mijlocul secolului al XX-lea mireasa mergea la biserică pentru cununie doar cu această cunună pe cap, de care atârna două panglici, fără balț sau șlaier. Balțul se așeza pe cap doar după ceremonialul religios, acasă la mireasă, înainte de a o duce la mire, după un străvechi ritual. Începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea miresele își puneau balțul și când mergeau la cununie, iar alături de cununa verde de barbânoc își așezau pe cap și o cunună albă, cu floricele de hârtie și oglinjoare, pe care o cumpărau din târgul Năsăudului. Încrestătura balțului pe care se punea cununa era în formă de creastă, tipar întâlnit în toate satele de la poalele Țibleșului. În vechime, mireasa purta patru zadii, una în față, o alta în spate, iar celelalte două le așeza pe părțile laterale.

Pentru a putea naște pruncii ușor, până după ce ieșea din cununie, nu avea voie să-i fie legat ceva în îmbrăcămintea ei, nici brăcinariu la poale, nici ațele la cămașă, cerceii să-i fie desfăcuți în urechi, iar în sân „să poarte pe toată durata ceremonialului, un ou fiert, ca să facă copiii așa după cum se ouă găinile”. Atât mirele, cât și mireasa, trebuiau să poarte pe umeri până la biserică, sumanele de miță, „ca să fie gazde și să aivă noroc de oi multe”.

Alaiul nunții pornea dimineața de la casa mirelui. Stegarii împreună cu flăcăii satului și cu ceterașii se adunau la mire. Steagul era scuturat mai întâi de mire (pentru ultima oară), apoi era trecut primului dintre stegari care înconjură cu el masa de trei ori; după aceea mirele și ceata feciorilor se pregăteau să o aducă pe mireasă la biserică pentru cununie. Pe toată durata alaiului, steagul cu clopoței era scuturat pe rând de toți feciorii, în acordul ceterii și strigăturilor melodizate. Dacă casa nănașilor era mai aproape, alaiul trecea mai întâi pe la aceștia și îi ducea până în preajma bisericii, iar dacă nănașii locuiau la distanță, alaiul se împărțea în două. O parte din feciori, împreună cu mirele, mergeau după nănași, așteptând apoi cu toții mireasa în fața bisericii, iar o altă parte, purtând steagul, mergeau să o aducă pe mireasă la cununie.

Una dintre nevestele apropiate nănașii, numită și „drușca nănașii”, purta pe brațe „colacul de cununie”, în formă pătrată, lat cât o jumătate de masă, decorat cu tot felul de forme din aluat, iar mai apoi împodobit cu flori de mușcată și frunze de tămâiță. Acest colac era plămădit de nănașă în zilele dinaintea nunții, iar la cununie era ținut deasupra capetelor mirilor când se citea Evanghelia. Se credea că după cât de crescut și de rumen este acest colac tot așa va fi și căsnicia celor doi. După cununie colacul era dăruit miresei, iar druștele o ajutau să îl ducă degrabă la casa ei. Imediat după Taina cununiei, mireasa împreună cu druștele și fetele, mergeau înainte, în pași repezi, spre casa părintească, de unde alaiul trebuia să preia mireasa cu mare fast pentru a o duce definitiv la casa mirelui.

Alaiul nunții, cu steagul în frunte, cu mirele, nănașii și toți nuntașii mergeau în pași domoli, în strigături și cântecul ceterașilor, „pentru a veni apoi cu mireasa”. La unele nunți mergeau și câte doi sau patru feciori, călări, pe caii împodobiți cu panglici, lepedeauă și prosoape.

La porțile „înfecate” de la casa miresei se purta un dialog sfătos și hazliu între tarostele nunții, care purta în mâna dreaptă un colac și „glajă” cu țuică, și reprezentanții socrului mic. În cele din urmă se intra în curte, unde mirele și nănașa având în fruntea lor pe unul dintre

stegari cu steagul, înconjurau acest scaun de trei ori. Pe scaun se punea o farfurie cu grâu și o găleată de apă, iar într-o parte și alta a scaunului se așezau două neveste din partea miresei. Una dintre ele arunca grâu, iar cealaltă cu un mănunchi de busuioc, pe care îl rotea permanent, îi stropea pe cei care înconjurau scaunul și pe ele. Între nănașă, stegar și aceste neveste urmau niște strigături ironice și hazlii.

Nănașa:

– *Nu prădați grâul pe jos
Că ni-i mirele frumos;
Nu țâpați grâul cu pleavă,
Că mirele-i om de treabă.
Uiu, iu!*

Nănașa:

– *Suntem din viță de plop,
Ne poate la pătrupop;
Hai să jurăm la-mpăratul,
Că nouă ni-i neam tot satul.
Uiu, iu!*

Stegarul:

– *Nu ne udați pe suman,
Că suntem din mare neam;
Nu ne udați pe bertiță,
Că suntem din mare viță.
Uiu, iu!*

Stegarul:

– *Cine ne udă pe noi,
Două mute nelăute
Cu părul tăiet în frunte.
Mereți mute și vă lați
Și veniți și ne udați.
Uiu, iu!*

Nevestele:

– *Hai la popa să jurăm,
care din ce neam suntem!
Uiu, iu!*

Nevestele:

– *Sări-ț-ar ochii de mut,
Tu nu vezi că ne-am lăut.
Uiu, iu!*

(Bolbos Raveca, 73 ani; Curtușan Ana, 71 ani; Bolbos Ioan, 49 ani)

Blidul cu grâu se arunca de stegar peste casa miresei, însă de multe ori era uns cu unsoare de porc în așa fel încât să-i alunece din mână, fapt care stârnea multă ilaritate între nuntași.

Înăuntru, în casă, se afla mireasa cu druștele și fetele, așezate la masă, care o „goceau” prin cântecul ritual de despărțire:

*La stâlpuțu vrăniții
Șăde mama miresii,
Se roagă la sfântul soare
Să fie zua mai mare,*

*C-are o fiică ducătoare
Și se duce peste munți
La părinți necunoscuți;
Și se duce peste văi*

<i>La părinți străini și răi.</i>	<i>Să răsaie busuioc;</i>
<i>Mireasă, cununa ta,</i>	<i>Unde-a sta cununa un pic</i>
<i>Dă-o tu de-a roțișca;</i>	<i>Să răsaie saminic.</i>
<i>Unde-a sta cununa-n loc</i>	

Pe durata cântecului, mireasa și druștele erau acoperite cu o față de masă, pe care o țineau deasupra capetelor. În momentul în care stegarii cu steagul, mirele și nănașii se pregăteau să intre în casă, mireasa, împreună cu două dintre druște, se strecura printre fete și ieșea afară. Ușa casei era de obicei păzită de câțiva bărbați, iar tarostea mirelui ducea muncă de lămurire cu dânșii ca să li se permită alaiului să intre în casă și să ia mireasa. În cele din urmă se închina cu țuică, se strângeau mâinile, apoi li se deschidea ușa.

Mirele, împreună cu nănașii, se așezau la masă, apoi mireasa și cele două druște intrau din nou înăuntru, toate trei acoperite cu acea față de masă pe care au folosit-o și la cântecul ritual. A treia oară, mirele ajutat de taroste și nănaș, ghicea mireasa și o alegea dintre cele două druște, nu înainte ca una dintre druște să o „închine” cu orația îndătinată (a se vedea anexele). Trebuie spus că a treia oară când druștele și mireasa intrau acoperite, pentru ca mirele să nu dea greș la ghicirea alesei sale, mireasa stătea întotdeauna în mijloc, între druște.

După ce nănașul îi plătea druștei pentru „închinatul miresei”, începea ospățul oferit de socrii mici. Se puneau bucatele pe masă pentru miri, nănași și nuntașii mai în vârstă, iar după ce aceștia terminau de mâncat, le făceau loc tinerilor, aceasta deoarece încăperile caselor erau mici față de alaiul sosit. În timpul ospățului una dintre socăcițe (bucătărese) „dădea găina” nănașilor, cu strigătura specifică, iar rudeniile miresei obișnuiau să pună banii la acest ospăț și nu la cel de la casa mirelui.

Când alaiul era pregătit să pornească spre casa mirelui, urma momentul „îmbălțitului miresei”. Nănașa îi dădea jos cununa de barbânoc, îi așeza pe cap balțul sau șlaiierul, pe vremuri din pânză, mai apoi din joldi, iar în ultima perioadă din voal, transparent. În acest răstimp, unul dintre feciori, numit „îmbălțaș”, încresta cu un toporaș („înstruțat cu flori, barbânoc și petele”) în grinda casei, ritmat, după melodia interpretată vioi de ceteraș. Mireasa plângea de se prăpădea, în timp ce fetele sau tinerele neveste o compătimeau sau o satirizau prin strigături:

<i>1. Cântă-te, mireasă, cântă,</i>	<i>Când te duci de la părinți.</i>
<i>Că așa-i bine să te cânți,</i>	<i>Sărută-ți părinții tăi,</i>

C-amu te duci de la ei;

Că și eu i-am sărutat

Când de la ei am plecat.

Uiu, iu!

2. *Nu te cânta, tu, mireasă,*

Că-i bota la mire-acasă

Și-i cioplită-n patru dungii

Cât îs spatele de lungi.

Uiu, iu!

3. *Cântă-te, mireasă, amu,*

Dacă-i mere acolo nu;

Cântă-te, tu, la mă-ta,

Dacă-i mere acolo ba.

4. *Tu, mireasă, draga mea,*

Dacă-i mere la străini

Nu șădea mult în vecini,

Că soacră-ta nu-i mă-ta,

Să te mai poată ierta;

Că soacră-ta nu ți-i frate,

Să gândești că nu te-a bate.

5. *Tu, mireasă, draga mea,*

Când îi fi mai supărată,

Du-te-n vale la o piatră,

Și acolo te desfată

Că ți-a fi mamă și tată.

(Bolbos Raveca, 73 ani (2); Cocean Virginia, 64 ani (3, 4, 5); Găurean Victoria, 61 ani (1))

După ce i se punea balțul pe cap, mireasa își lua rămas bun de la părinți, frați, surori, rudenii, vecini, apoi, alături de mire, porneau cu alaiul spre casa soacrei mari unde trebuia să fie ospățul. Dacă distanța era mare, mirii și nașii erau urcați într-o căruță împodobită cu coverturi. Mireasa care mergea noră în alt sat era condusă de toate fetele până la marginea satului. Fetele din satul respectiv și cele din alaiul mirelui își adresau reciproc strigături satirice.

1. *Mereți, mute, înapoi,*

C-or veni și după voi,

Când or fi Paștile joi

Și-or fâta vacile boi.

2. *Pe astă vale pustie*

Nice lupii să nu vie,

Decum oameni de omenie.

Pe astă vale sâcreată

Nice lupii să nu șadă,

Decum oamenii de treabă.

3. *Sechereș, băut-ai vin,*

Lasă caii cât de lin,

Sechereș, băut-ai bere,

Lasă caii cum or mere,

S-ajungem în sat cu soare,

Să nu zică oarecare:

C-am bătut caii pe spate

Pentr-o fată de pe sate.

Uitați-vă prin verigă

Că mireasa vi-i cu hibă;

Uitați-vă prin inel,

Că mireasa-i cu vișel.

4. *Cine ține tarostea
Nu ne ție atâta,
Că noi nu suntem din Dicea,
Să șădem trii zile-aicea;
Că suntem din Unguraș,
Și ne-om duce mintinaș.*

5. *La mireasă tăt îi gata,
Și la mire amu fac vatra;*

*La mireasă tăt îi copt,
Și la mire-amu fac foc.*

6. *Tu, mireasă, cu sovon,
Pus-ai pe dracu pe horn;
De pe horn l-ai pus pe muche,
Și-o fost musai să te-asculte;
De pe muche pe pietriș,
Până te-o adus aici.*

(Grup de femei (1, 2, 3); Bolbos Raveca, 73 ani (4, 5); Cocean Virginia, 64 ani (6))

Când se apropia alaiul de casa mirelui, nevestele și fetele din grup îi strigau ironic soacrei mari:

*Ieși afară, soacră mare,
Că-ți aducem noră tare
Să-ți ajute la ciubăr,
Să te țițure de păr;
Să te pieptene pe cap;
Că de când te-ai măritat,*

*Pe cap nu te-ai pieptănat.
Nu ieși cu lepedeu
Că nu-i fată de birău,
Ieși cu o față de masă
Că-i fată din sat, aleasă.*

Soacra îi întâmpina pe miri în pragul casei, cu doi colaci pe mâini și cu o turtă pe care o împărțea în două, la fiecare câte o bucată, le spunea strigătura, le dădea colacii și partea din turtă, apoi își lua nora de mână și o introducea împreună cu nuntașii la ospăț. Dacă nu putea zice „strigătura în prag”, delega pe cineva foarte apropiat să facă aceasta, în numele ei, după care îi întâmpina pe miri.

Nănașii se retrăgeau puțin acasă. Erau conduși cu steagul până la porțile ogrăzii și tot așa erau întâmpinați, peste o oră, când se întorceau definitiv pentru ospăț. În acest răstimp veneau spre casa miresei și primărașii, adică părinții miresei cu rudeniile lor, care erau așteptați la poartă tot cu steagul, ca și nănașii, după aceeași rânduială. Soacra mare îi întâmpina în pragul casei și însărcina pe cineva apropiat să le spună o strigătură de bun venit. Iată o variantă, culeasă de la Raveca Bolbos (73 ani):

*Soacră mică-mbujorată,
Ce stai așa supărată,*

*Nebăută, nemâncată,
Ori pare-ți rău după fată?*

*Nu-ți paie rău după fată!
Pân' ce-i mirele sărac
Nici ea n-a lucra în sat,*

*Că bine de s-a purta
Și ei alții i-or lucra.*

Spre deosebire de satele din zonă, la Târlișua nu se ducea lada de zestre, cu fast, în noaptea ospățului.

La masă, în camera din față erau așezați mirii împreună cu nănașii, socrii mici și nuntașii mai în vârstă, iar în tindă cuplurile tinere cu feciorii și fetele. La unele nunți se făceau câte două ospete. În prima noapte participau cei căsătoriți, iar în a doua noapte cei tineri. Desigur că la ospățul de a doua zi nu se mai puteau respecta toate momentele ceremonialului, ci doar se dădea găina, se juca mireasa (făcută nevastă în noaptea nunții) și se cinsteau mirii.

Așa după cum am precizat, „Închinatul pomului” se făcea la ospăț de către unul dintre stegari, înainte de miezul nopții (a se vedea orația în anexe). Spre dimineață, după ce erau puse cele mai importante sortimente de mâncare și fiecare reușea să se distreze, în special cu foarte mult joc și strigături, urma cinstirea mirilor cu bani și cadouri. Tarostea primea într-un vas de la fiecare banii, începând cu nănașii, apoi continuând cu nuntașii, făcând cunoscută mesenilor suma de bani imediat după ce erau primiți. Se promiteau, pe lângă bani, și animale: miei, oi sau porci.

După cinstirea mirilor, socăcița aducea găina, care era fiartă, apoi așezată într-un vas și împodobită cu diferite flori de grădină și frunze de tămâiță sau barbânoc. Era oferită apoi cu o strigătură special alcătuită pentru acea pereche de nănași. Credem că este singurul moment care și-a păstrat frumusețea și autenticitatea la nunțile din toate satele din zonă. Textele folclorice „la găină” abundă prin diversitatea și bogăția lor (a se vedea anexele).

Înainte de a i se lua cununa de pe cap, mireasa era jucată de către nuntași, atât de femei cât și de către bărbați, însă fiecare trebuia la sfârșit să-i plătească miresei pentru acest privilegiu. Reprizele jocului erau foarte scurte, de două sau trei minute, se dădeau banii în mâna miresei, iar ea și-i băga în sân. Dacă mai vroia cineva un joc, trebuia să-i plătească iarăși. Ultimul care încheia jocul era mirele.

Mireasa era apoi dusă de către nănașă într-o încăpere unde i se dădea balțul și cununa jos, iar pe locul cununii i se aranja părul în coșite. Peste coșite i se punea năframa, cu interdicția ca niciodată să nu mai umble cu părul descoperit, deoarece „ar aduce mare supărare Maicii

Sfinte”. Cununa verde de barbânoc era ținută cu mare grijă în lada de zestre ca, în timpul nașterii, când copilul ieșea afară, să fie ținută această cunună, iar noul născut să iasă prin ea „ca să nu se lege răul de el și să fie de cinste ca și cunună”.

La intrarea în ospăț noua nevestă era jucată de către nănașă, cu strigături, iar apoi era încredințată finului.

1. *Io te joc, fină, te joc,
Dumnezo-ți dăie noroc
Ca sămânța-n busuioc;
Că pe câte le-am jucat
Dumnezo noroc le-o dat.*

2. *Joacă fina cu nănașa
De se vede-n tătă casa;
Joacă nănașa cu fina,
De se vede ca lumina.
Frunză verde viorea,
Hai, finule, și o ia
Că-i bugăt de frumușea.*

(Bolbos Raveca, 73 ani (1); Man Eugenia, 58 ani (2))

Mai amintim faptul că feciorul și fata care „fugeau” (fata care mergea la băiat acasă și se împreună cu el înainte de a se cununa) nu mai avea permisiunea ca la cununie să-și pună cunună pe cap. Mirii nu mai beneficiau de privilegiile pe care le aveau feciorii și fecioarele la nuntă. Chiar dacă fata pleca cu un băiat și petrecea în casa lui o noapte împreună, iar părinții o aduceau cu forța, iarăși, la casa părintească, din acea noapte nu îi mai era permis să poarte coada pe spate. I se lega părul în cosițe și avea portul asemănător nevestelor, deși încă mai aștepta măritișul. Presupunem că o asemenea „nevestă” a alcătuit acest cântec:

*Ardă-l focu, om frumos,
El mi-o pus fetia jos,
Nici nu-s fată la mama,*

*Nici nu-s noră la mă-sa,
Nici nu port petea cu flori,
Nici nu-s dragă la feciori.*

(Cocean Aurora, 82 ani)

Fata care, fără acordul părinților, „fugea”, adică se stabilea la viitorul său soț acasă, atunci când făcea nunta, nu mai beneficia de steag, călăreți, stegari sau druște. Mireasa mergea la cununie îmbrăcată nevestă, cu cosițe și năframă. Alaiul nunții pornea direct de la casa mirilor, cu strigături și muzică, iar după slujba, cei cununați se întorceau de la biserică cu nănașii și nuntașii la ospățul de la casa mirelui. La masă li se făcea pom, era dată găina, erau cinstiți cu bani și în cele din urmă era jucată mireasa.

Fetele care veneau de nurori la Târlișua din satul învecinat Larga, la intrarea în ospăț respectau un vechi obicei din comunitatea lor, și anume închinau către tineri cu un pahar de țuică sau vin, zicând:

*Iubiții mei, tinereți,
Fete și feciori,
Înfloriți ca niște flori;
Aș voi ca să vă închin
C-un pahar mândru de vin
Din paltin, în paltin,
Din mlădiță, în mlădiță,
De la o rece fântâniță,
De unde tăți tinerii sughiță;*

*Că și eu am sughițat,
Că mie vântul mi-o suflat,
Mi-o suflat peste pământ
Florile mi le-o răpit.
Florile și horile,
Din tăte cărările,
Și mi s-o închis ochii
Să nu iubesc feciorii
Nici să nu mă uit la ei.*

Orația provine de la Aurora Cocean (82 de ani) care a rostit-o și ea la Târlișua, când a fost adusă mireasă din satul natal, Larga.

Spre dimineață, la încheierea ospățului, nănașii și primărașii erau conduși la plecare cu steagul până la poartă. Dacă era ospăț a doua seară, steagul se păstra, și tot așa, de la poartă nănașii și primărașii erau introduși, în bătaia steagului, la ospățul cu tinerii. Steagul era apoi demontat, brâiele și clopoțeele erau înapoiate, însă „crucea” sau „cujeica” steagului era păstrată până când se împrumuta la o viitoare nuntă. Cununa de pe steag se păstra „spre noroc” în fereastra de la casa mirilor.

În joia de după nuntă, seara, urma „spălăciunea nănașilor”. Nănașii erau invitați la fini acasă, unde erau „spălați” din creștet până în tălpi. Erau stropiți cu apă peste haine, pe părțile laterale, apoi spălați pe față de trei ori. Se ștergeau tot de către fini cu un prosop înflorat, care era dăruit apoi nănașilor, erau sărutați pe obraz și așezați la masă, unde erau serviți cu cele mai alese bucate.

ANEXE

Chematul la nuntă

1. Druștele:

– *Aflăm pe Dumnezo cu dumneavoastră!*

Gazda:

– *Dumnezo v-duce în casa noastră!*

Druștele:

– *În casă la dumneavoastră am intrat
Pe scaun ne-am așezat
Cuvântul dumnelor voastre nu ni l-am dat.
De pe scaun ne-om scula
Cuvântul dumnilor voastre ni l-om da
Că noi nu suntem două (patru) cerșetoare
Suntem două (patru) chemătoare,
Cu năframă de mătasă
Mânate de la mireasă
Și cu struț de busuioc
Rupt de la mire din clop
Să lăsați fata la joc.
De mândră să nu se ție
Și la nuntă să ne vie
Că mireas-ar fi venit
Da pe noi s-o bizuit.
Este-o slujbă și-nchinare
De la-mpărăteasa mare
Mai cu nume de la mireasă.
Ea mândru s-o rugat
Noi mândru ne rugăm
Că de nu s-ar fi rugat
Noi n-am fi plecat,
De n-ar fi grăit
Noi n-am fi pornit.
Poate că cuvinte sunt mai multe
Da noi nu le știm răspunde
Suntem vârsta de copilărie
Nu știm grăi cu oameni de omenie.
Lăsăm pe Dumnezo cu dumneavoastră!*

Gazda:

– *Dumnezo vă poarte-n pace!*

Strigăturile alaiului nunții

1. *Frunză verde de lemn bun,
Doamne, ajută-ne la drum;
Frunză verde de lemn tare,
Doamne, ajută-ne la cale.*
2. *Ia, ieșiți și ne vedeți
Cum venim noi de isteți;
Hai, ieșiți, și vă uitați
Cum venim de scuturați
Cu steagu cu clopoșele
Cu druștele tinerele
Și stegarii ca și ele.*
3. *Pe deasupra acestu-i sat
Ce negură s-o lăsat,
Nu-i negura satului
Că-i oastea-mpăratului,
Nu-i negura de la sat
Că-i oastea de la-mpărat.*
4. *Pe deasupra acestu-i sat
Este-un păunaș rotat,
Nu știu-i păunaș rotat
Ori mirele-i supărat.
Supărat îi mirele
Că-i rămân drăguțele,
Da-i voioasă mireasa
Că l-o putut câștiga.*
5. *Ia, măi, mire, seama bine,
Cine șade lângă tine
Că nu-i măr putregăios
Să-l îmbuci și să-l fâpi jos,
Nici nu-i pară mălăiață
Să o-imbuci să-ți fie greață
Că-i soție pe viață.*
6. *Frunză verde de pe coastă
Frumoasă-i mireasa noastră,
Frunză verde de pe râț
Nici mirele nu vi-i hâd,
Numa o țără-i cam pălit
Că l-o pălit soarele
Răsturnând răzoarele.*
7. *C-a nost mire de gătat
Nu mai sunt feciori în sat,
Numa-n munte este-un brad,
Când îl suflă vântu-n față
Umple lumea de dulceață,
Când îl suflă vântu-n dos
Umple lumea de miros,
Nici acela nu-i gătat
Că-i cu vârfu aplesat.*
8. *Cine-n lume s-ar afla
Să ne-arate ulița
Unde șade nănașa.
La ferești cu flori domnești
Nu-i modru să-mbătrânești
Pe la uși cu mândre ruji.*
9. *Noi merem și tăt merem
Voie bună să lăsăm
Voie bună cui și cui
Voie bună mirelui,
La mire și la mireasă
Să le meargă bine-n casă.*
10. *Hai, mamă, și mă petreci
Batăr ulița mă treci;
Petreacă-te străinii
Dacă-ai dat mâna cu ei.
Hai, mamă, și mă petreci*

11. *Până-n fundu grădinii;
Petreacă-te străinii
C-amu-ai dat mâna cu ei;
Petreacă-te străinele
Dacă-ai dat mâna cu ele.*

12. *Mai, cumnată, măi, cumnată,
N-ai venit la mine-odată
Să-ți spun cum îi măritată;
Măritată-i tare bine*

*Da nu după fiecare;
Măritată-i bine tare
Da nu după fiecare;
Că io de când m-am măritat
Numa o palmă am căpătat,
Nu știu palmă o fost ori pumn
Că din spate-o ieșit fum,
Nu știu pumn o fost ori palmă
Că din spate-o ieșit pară.*

(Grup de femei (2, 3, 9); Bolbos Raveca, 73 ani (10, 12);
Cocan Virginia, 64 ani (1, 4, 5, 6, 7, 8, 11); Găurean Victoria, 61 ani (8))

Închinatul miresei

1. *Să trăiești, nănaș mare,
Scoală mirele-n picioare
Să-l vedem cât îi de mare,
Că de frumos îl știem
De mare nu-l pricepem,
Că de frumos l-am știut
De mare nu l-am priceput,
Că de când o intrat în cas'
Cu clopu pe ochi o stat
Nebăut și nemâncat
Ori mireasa nu i-i pe plac;
Da ea-i poate fi pe plac
Că nu sunt ca ea în sat.
Frunză verde viorea
Vin cu prietenuca mea.
Frunză verde și una
Dumneavoastră aici puteți tăt sta
Că nici îți bea, nici îți mânca
Până mireasa voi da,
Eu mireasa nu voi da
Până mirele a lua
Cizme nouă la mă-sa,
Nu de oaie să se-nmoaie*

*Nici de țap să-i saie-n cap
De loan, de cordoan,
S-o țâie măcar un an,
C-o scăldat și legănat
Hazna nu și o luat
Nici din casă, nici de-afară
Nici din lucru cel de vară.
Din casă cu măturatu
De la câmp cu seceratu,
Din casă cu mătura
De la câmp cu secera.
Să trăiești, nănaș mare,
Și cu finii dumitale,
Scoală mirele-n picioare
Și stă și te socotește
Și mireasa ne-o plătește
Că noi nu suntem din Dicea
Ca să stăm trii zile-aicea,
Că suntem din Unguraș
Și ne-om duce mintinaș.
Frunză verde de trifoi
Hai, mireasă, înapoi
La mire nu i-i de noi,*

*Că la mire de i-ar fi
Pe nănașu l-ar coti
Și pe tine te-ar plăti.
Foaie verde foi și-o linte
Hai, tu, mireasă,-nainte
Să-ți mai spui vreo trii cuvinte
Care le-am uitat nainte.*

(Rus Elisabeta, 70 ani)

*2. Mă ducei pe-o vălicea
Mă-ntâlni c-o floricea,
Chiar c-o vărucă de-a mea
Și-am venit aici cu ea
Să grăiesc eu pentru ea
C-o fost fată de omenie
Și-aș vrea să-i aflu soție,
N-o fost fată de om prost
C-o fost chiar din neamul nost.
Să trăiești, nănaș mare,
Scoală-ți mirele-n picioare
Să vedem cât îi de mare,
Că de frumos l-am văzut
De mare nu l-am știut,
Că de frumos îl vedem
De mare nu îl știem.
Auzeam că-i târgar mare
Bate târgurile tare
Mere luni și vine marți
Fără car și fără lanț,
Mere luni și vine joi
Fără car și fără boi,
Fără furcă de-ncărcat
Fără lanț de-mpielecat.
Toate i le-am câștigat
Și le-am pus aici pe Grui*

*Și la nime să nu-l spui,
Nici aicea nu-l spuneam
Mari întrebări de n-aveam.
Mirele s-o lăudat
C-are curte șindilită
Da-i cu jupi acoperită;
Când a intra mireasa-n tindă
Jupii or pica pe grindă;
Când a intra mireasa-n casă
Jupii or pica pe masă.
Băutor, nu-i băutor
Numa o cupă de trii ori;
Duhănaș, nu-i duhănaș,
Numa trii pacle pe ceas;
Nu vă uitați că-i minciună
Și-amu-i cu țigara-n gură;
Hai, mireasă, înapoi
Că la mire nu-i de noi;
Că la mire de i-ar fi
Pe nănașu l-ar coti
Mireasa ni o-ar plăti,
Nu cu un leu ori doi
Că cu bani de pe doi boi,
Nu cu un leu ori cu cinci
Că cu bani de pe doi junci.
Mulțămim de un leu, de doi,
Știu că nu mi-oi lua boi,
Că m-oi duce-ntr-un târguț
Și mi-oi cumpăra drăguț,
Și m-oi duce-n târgurele
Și mi-oi lua ruminele
Și m-oi rumini cu ele.*

(Man Raveca, 27 ani)

La miri în prag

1. Tu, mireasă, draga mea,
 Io ți-oi zice nora mea
 Tu mi-i zice cum îi vrea,
 Io ți-oi zice dragu mamei
 Tu mi-i zice cum îi știi,
 Cum te-o crescut părinții.
 Pune seama Florentină
 Că io-s slabă și bătrână
 Și de lucru nu-s stăpână,
 De n-oi putea umbla prin casă
 Tu să nu fii mânioasă,
 Și voi bine să trăiți
 Nu cumva să vă sfădiți.
 Când a veni beat acasă
 Să-l întrebi vorbe frumoasă.

(Bolbos Raveca, 73 ani)

2. Frunză verde și una
 Nu știi putea-oi striga
 Că mă doare inima,
 Inima și sufletu
 C-amu-mi pleacă fecioru
 Și să duce de-aicea;
 Săraca inima mea
 Nu știi cum nu m-a durea
 Că de șapte ani de zile
 Plânge inimioara-n mine
 Și-a plânge cât oi trăi
 Și soțu mi l-oi jăli;
 C-am rămas cu opt copii,
 Trii fete și cinci feciori
 Ca și un buchet de flori.
 Frunză verde de bănat
 Trii fete am măritat
 Trii feciori am însurat.
 Frunză verde de trifoi
 Și-am rămas numa cu doi.
 Busuioc cu buciulie
 Și unu-i cu meserie

Și nu rămâne cu mine
 Și din opt copii trecuți
 Am rămas cu cel micuț.
 Nu-i da, Doamne, nimănui
 Ca mie și codrului
 Codrului i-ai dat cărări
 Mie mi-ai dat supărări.
 Frunză verde-a răchiții
 Să trăiești, dragu mamei,
 Frunză verde și una
 Și pentru tine-oi striga,
 Că așa face mama
 Ea pe tați i-ar împăca.
 Ieși tătucă din pământ
 C-amu plec la jurământ,
 Tătucu cât o trăit
 Tăt așa m-o sfătuit
 – Măi, Ion, dragu tatii,
 Io, de s-a văji să mor
 Tu tânăr să nu te-nsori.
 Io bine am ascultat
 Tânăr nu m-am însurat;
 Da amu mi-o venit ceasu
 Să mă duc să-mi las satu;
 Da amu mi-o venit vremea
 Să mă duc să-mi las casa
 Și pe mama săraca,
 Nu știi cum s-a descurca;
 Frunză verde de măr dulce
 Dumnezo Sfântu-ți ajute;
 Frunză verde de pe râț
 Pe drumu care-ai pornit
 Că acesta-i drum cu flori
 Nu se gată până mori,
 Și acesta-i drum cu piatră
 Până mori nu se mai gată,
 Da tu de ti-i purta bine
 Îi răbda și tu ca mine
 Nu mi-i face de rușine.

(Rus Sinefta, 72 ani)

3. *Asta-i soacra cea mai mare
 Și fecior și noră are,
 D-apoi io soacra cea mică
 Am rămas fără nimică
 Nici îi ladă, nici îi fată
 Numa inimă stricată;
 Nici îi ladă, nici îi țol
 Numa inima cu dor.
 N-aș fi așa supărată
 Dacă-aș mai avea o fată,
 Da așa am numa feciori
 Și aceia-mi aduc nurori;
 Că fetile la părinți
 Îs ca pomii înfloriți,
 Primăvara înfloresc
 Mai târziu se veștejesc.*

(Cocan Ana, 61 ani)

4. *Frunză verde de hemei
 Bună seara, dragii mei,
 Bună seara, dragi nuntași,
 Să trăiți, cinstiți nanași,
 Bună seara, bun sosit,
 La nuntă câți ați venit.
 Nu vă uitași oameni tare
 Că nu-s eu soacra cea mare,
 Că îs sora miresii
 Și ies înaintea ei,
 Și cumnata mirelui
 Și ies înaintea lui.
 Soacra mare m-o rugat
 S-o-nlocuiesc la strigat.
 La mireasă-i aduc o floare
 Că după ea rău îmi pare,
 Că departe-o mai venit
 Și cu dor ne-am despărțit
 C-am fost două surorele
 Ca și două floricele.
 Măi, mire, frumos gătat
 Ce stai așa supărat
 Ori nu-ți place ce-ai luat,*

*De nu-ți place las-o acasă
 Cată-ți alta mai frumoasă,
 De te-o-ndemnat oarecine
 Las-o să șadă cu mine
 Că am numa o sorucă
 Și n-aș vrea ca să se ducă.
 Tu, sorucă, draga mea,
 Tu lași mamă, tu lași tată,
 Și te duci astăzi din casă
 Tu lași frate, tu lași soră
 Și te duci astăzi de noră.
 Tu să ascuți de soacră-ta
 Mai bine ca de mama,
 Pe mama de-o-ai supărat
 De multe ori te-a iertat,
 Pe soacră de-o superi o dată
 Până-i lume nu te iartă.
 Tu aicea să fii mică
 Să nu le greșești nimică;
 Ai și două cumnățele
 Să te porți bine cu ele
 C-or mere nurori ca tine
 Și-or vedea cât îi de bine.
 Măi, cumnate, dragul meu,
 Să nu-mi porți soruca rău
 Și de ți-a greși o dată
 Fă tu bine și o iartă,
 Că-i bugăt de supărată
 C-o venit înstrăinată.
 De-om veni o dată-n lună
 S-o aflăm în voie bună,
 De-om veni în lun-o dată
 Să n-o aflăm supărată.
 Tu, sorucă, draga mea,
 Tu de mama nu uita
 Că multe nopți n-o dormit
 Până ce mari ne-o crescut;
 Tu mai vină câteodată
 Până ai mamă și tată
 Nu te arde nici un dor
 Ca dorul părinților.*

Faceți bine și-ți ierta
Dacă-am greșit cu ceva,

Eu vă iert cu drag pe tăți
Și vă invit la ospăț.

(Bolbos Floarea, 30 ani)

Închinatul pomului

Faceți-mi loc ca să vin
Pomul să-l închin.
Să trăiești, pom frumos,
Mândru și mănos.
Pe la poale-npoleit
Pe la mijloc zugrăvit,
Pe la vârf întraorit
Pe-a cui seamă iești numit?
Pe asta lume a nănașilor
Pe cealaltă a finilor.
Acum pomul l-oi lăsa
Și la nănași oi închina:
– Să trăiești nănaș mare
Ce fâgăduiești la finii dumitale?
– Voie bună!
– Voie bună atunci ar fi
Când ceva ai fâgădui;
Zic, nănașă, să trăiești
Și ceva să fâgăduiești.
Fâgăduiește o oaie cu miel
Sau o vacă cu vițel,
Dar acea oaie să nu fie o bălaie
Care fată șapte miei în paie
Și când o prinzi de lână
Ea să facă, ham, de mână.
Io zic, nănașă, să trăiești
Și să mai fâgăduiești
O vacă cu vițel,
Să nu fie cât un cățel
Să fie un bou tare,

Cât nănașu de mare
Sau fâgăduiește un purcel,
Da să nu fie cât un cățel
Să fie un porc bun
Cât nănașu de bătrân,
Iar vaca să fie o suraie
Și să nu fie o bălaie.
Pe nănașa oi lăsa
Și la nănașu oi închina:
– Să trăiești, nănaș mare,
Ce fâgăduiești la finii dumitale?
– Voie bună!
– Voie bună atunci ar fi
Când ceva ai fâgădui;
Și io zic nănaș să fâgăduiești
O scroafă cu purcei
Să meargă fina-n târg cu ei
Și să-i deie pe cercei.
Nănaș să te gândești
Și ceva să fâgăduiești;
Că de nu-i fâgădui
Io pomu l-oi zguțai
De tâte turtele-or sări
Și, Doamne, rău ți-i bănuî,
Io pomu l-oi scutura
Și tâte turtele-or pica
Și nănașa rău s-a supăra.

(Vălean Marcian, 72 ani)

La găină

Faceți-vă-n două părți
Că venim cu pene verzi.

Ceteraș de la Turda
Zi, să poci și io striga

Să pornesc cu găina;
 Zi, ceteraș, zi cu drag
 Să mă poci sui pe prag
 Că găina-i ca ruja,
 Să o dau la nănașă.
 La nănașă nu oi da
 C-oi da-o la nănașu
 C-are punga la pieptar
 Și mi-a da vreo doi grițari,
 C-are punga la cojoc
 Și mi-a da pe ea un zlot.
 O, cinstite, nănaș mare,
 Gândește și socotește
 Și găina mi-o plătește,
 Că-i gata ca și păluta
 Vernică-i ca să-mi dai suta,
 Și-i gata ca și-o hârtie
 Vernică-i să-mi dai o mie,

Nu știi găină-i ori rață
 Că de abia o țin în brață.
 O, cinstite, nănaș mare,
 De n-a fi găina fiartă
 Fă un bine și mă iartă,
 N-am avut lemne pălite
 Că pădurile-s oprite,
 Prin pădure sunt ardăi
 Și se dau după fomei
 Și după mine s-o dat
 C-o gănit că n-am bărbat.
 Pântr-un lemn de putregai
 De trii ori gură să-mi dai
 Io am zis că nu și nu
 Că mă vede bărbatu.

(Bolbos Raveca, 73 ani)

Înturnatul capului găinii

Nănașă ia țigara din ciocul găinii și pune banii, ia găina și-i „întoarce” strigătura la socăciță.

1. De când am venit aici
 Socăcițe-am văzut cinci,
 Socăcița care-i prima
 Vie să-i plătesc găina,
 Găina care-i de nuntă
 Trebe mai bine ținută,
 Ținută cu grâu ales
 Nu cu pleavă de ovăz,
 Trebe friptă cu slănină
 Nu cu apă din fântână.

(Bolbos Raveca, 73 ani)

1. Socăciță, hai încoace,
 Ce-ai făcut nouă ne place,
 Că ne-ai dat țuică de prune
 Și mâncăruri de cele bune

Și ne-ai dat turtă cu miere
 După aceea câte-o bere.
 Numa ceva-i încurcat
 Cu găina ce ne-ai dat,
 Asta nu-i găină friptă
 Nici de pene flocăită,
 Asta nu-i găină fiartă
 Nici de pene scărmanată,
 Că pe piele are pene
 Învălite cu buriene
 Și pe cap mai are-un smoc
 Învălit cu barbânoc.
 Pentru asta, draga mea,
 Mai bine ni o-ai schimba.
 Socăciță de omenie

*Tu ne-ai dat găină vie,
 Nănașu să o mai ție
 Nu găni că-s așa prost
 C-am să-ți spun pe ce-o cunosc,
 Când am dat a hopăi
 Ea a prins a cârâi,
 Când am dat să strig mai tare
 Am aflat că-i ouătoare,
 Când am dat să mă scutur
 I-o sărit un ou din c....*

(Vălean Marcian, 72 ani)

*Socăcița-i răspundea:
 Vai de mine, bine-mi pare,
 C-am celuit nănaș mare!
 Cu banii de la nănaș
 Io m-oi duce-ntr-un oraș
 Și mi-oi lua ruminele
 Să mă ruminesc cu ele
 Să fiu albă ca și cașu
 Să-i fiu dragă la nănașu.*

(Găurean Victoria, 61 ani)

The Wedding Ritual in Tarlisua

The village of Tarlișua, in Transylvania, is the birthplace of one of Romania's most important novelists, Liviu Rebreanu, who was born there on the 27th of November 1885. Shortly afterwards, Rebreanu's parents moved to the village of Maieru, in the Bistrița-Năsăud district. It was in Maieru and the surrounding villages that Rebreanu first came into contact with the folk customs and oral traditions of the Năsăud region, which he used in his masterpiece novel *Ion*. Rebreanu died without ever returning to the village where he had been born. Had he visited Tarlisua, he would surely have been captivated by the beauty of the place and the richness of the traditions preserved across generations of villagers living at the foot of the Tibles Mountains, and he could have used, in his writings, the oral culture of his native village.

Today, folk traditions in Tarlisua are dying, a phenomenon which can be noticed in a large number of Romanian villages across the country. The older generation struggles to preserve them, but the young generation, fascinated by the modern way of life, considers them outdated and neglects them. For example, weddings in Tarlisua are now very different from what they used to be: the bride and the bridegroom no longer wear the traditional costumes, and the ceremony has been greatly simplified and has been contaminated by kitsch. This phenomenon, which started in the early nineties, is growing rapidly in parallel with the spread of a secular way of life.

The present study documents the traditional wedding ritual in Tarlisua as it appears in descriptions by performers who used to take part with enthusiasm and joy in this important event in the life of a Romanian village. The paper presents the stages of the ceremony and emphasizes local traditions and practices, which may differ from those of other villages. The study ends with a number of ritual wishes and folk verses from Tarlisua.

Fig. 1. Țărani din Târlişua în străvechiul port de sărbătoare; Rus Grigore lui Ionu Bugliuții și soția Susana (născută Nicula), 1918

Fig. 2. Feciori din Târlişua la mijlocul secolului al XIX-lea. Maxim Rus și Alexa Mât

Fig. 3. Jocul duminical; Târlişua, anii '80

Fig. 4. Slujba cununiei oficiată de preotul Simeon Sigartău; Târlișua, anii '80

Fig. 5. Datul găinii la ospăț; Târlișua, anii '80

Fig. 6. Mirii Pamfil și Adriana Bolbos, împreună cu părinții; Târlișua, 1996

Fig. 7. Miri după slujba cununiei; Târlișua, 2001